

Juryrapport
VSCD Cabaretprijzen
Seizoen 2023-2024

Voorwoord van de Cabaretjury

In 2023/2024 horen we in het cabaret meer zware persoonlijke ervaringen en minder politieke beschouwingen. Veel van onze genomineerden maken mentale gezondheid bespreekbaar; van zichzelf of van een naaste. Claudia de Breij bespreekt haar burn-out, Alex Klaasen bezingt zijn paniekaanvallen, Ruud Smulders neemt het publiek in vertrouwen over de alcoholisme van zijn moeder, Valentina Tóth verwerkt de prestatiedruk in haar leven als concertpianist in haar programma, Andries Tunru peinst over het opgroeien met een narcistisch vaderfiguur en zo waren er nog veel meer.

Voor zover cabaretiers de staat van de wereld bespreken, valt een zekere neerslachtigheid op. Klimaatproblematiek, polarisatie, oorlog in Europa – er is weinig reden om te lachen. Prettige uitzondering daarop is het hoopvolle lied van Lisa Ostermann aan het eind van Makkelijk in de omgang, waarin ze stelt dat onze ploeterende soort zichzelf wellicht nog zal weten te redden.

De winnaars van 2024 hebben een hoog niveau van afwerking gemeen; ze hebben zorgvuldige, goed uitgewerkte cabaretvoorstellingen gemaakt. Ze zien er prachtig uit, bevatten veel humor en laten een overduidelijke eigen visie op cabaret zien. Daarmee kunnen ze een breed publiek aanspreken; ook als een persoonlijke klik met een maker of het onderwerp mist, blijft de voorstelling indrukwekkend. Wel houden we van die persoonlijke klik en het oprechte contact dat tot stand komt als cabaretiers de vierde wand goed kunnen doorbreken en zichzelf laten zien. Onder onze genomineerden zitten dan ook tal van cabaretiers die een persoonlijke snaar wisten te raken bij leden van de jury en daarmee sommigen van ons dieper wisten te ontroeren dan de uiteindelijke winnaar.

We zien dat het veld verandert. Er is een grotere diversiteit onder de cabaretiers en daarmee ook een verscheidenheid aan publieksgroepen, die zichzelf eerder niet in cabaret konden herkennen. Jonge vrouwen en queers juichen mee met Kirsten van Teijn's ode aan de voorbinddildo in Jaloezie is een bitch, bij Rayen Panday in de zaal kunnen Noord-Hollandse en Surinaamse culturen lachen met elkaar en bij Rundfunk leert een ontzettend jong publiek de telefoon in de tas te bewaren. Meer dan ooit is in het overweldigende cabaretaanbod voor elk wat wils te vinden. Daarbij zien we ook het cabaretlied verbreden; de liedjes worden langer, minder eenvormig en met doelbewuste composities en stijlkeuzes. Dat is ook goed te zien aan de ijzersterke lijst nominaties voor de Annie M.G. Schmidt prijs van dit jaar.

De Neerlands Hoop 2024:

Boban Benjamin Braspenning met *Boompje Beestje*

In zijn debuutprogramma heeft Braspenning de dertig minuten die hem bij het Groninger Studentencabaretfestival de winst bezorgden uitgebreid en zet hij zijn brede talentenpalet in: uitstekend gitaar-, piano- en fysiek spel. Bovendien heeft hij een sterke inhoudelijke motivatie. Met zijn achternaam als speaking name maakt hij cabaret geïnspireerd door jubeltonnen, hypotheekgesprekken en studieleningen. Zijn programma verbindt zo actualiteit en persoonlijk engagement komisch, keurig en kloppend met elkaar. Bovendien kent hij zijn klassiekers met verwijzingen naar cabarethelden, zoals het lied ‘alle boomers moeten dood’ – dat verwijst naar Jeroen van Merwijk’s ‘alle mannen moeten dood’. Braspenning laat alle boomers het hardop meezingen. Hij heeft volledige controle over zijn zaal en gaat de confrontatie niet uit de weg.

Ruud Smulders met *Rudiversum*

Smulders heeft een bijzondere vorm gevonden voor een dapper en sterk programma, waarin zijn humoristische noodzaak een wrange rol speelt. Met keiharde overgangen tussen komische, weglachende stand-up over onschuldige thema’s en een bloedserieuze, doorvoelde biecht over de stempel die de alcoholverslaving van zijn moeder drukt op zijn leven en familie, toont hij iets dat we nog niet eerder hebben gezien. De naar humor toe gevluchte Smulders schakelt hard tussen binnen- en buitenkant en laat veelzeggend een enorme bal als een olifant op het podium liggen – waar hij af en toe naar kijkt, maar het vooral niet over heeft. Hij werkt toe naar een troostende slotgedachte voor eenieder die worstelt met de beslissingen van hun naasten, die verrassend genoeg een positieve draai geeft aan ‘het er niet over hebben’ – vanuit een positie van liefde en berusting.

Stefan Hendriks met *Who's The Man*

Hendriks heeft het charisma van een jonge puppy – vol energie springt hij over het podium, klein van stuk en vrolijk contact zoekend met de zaal. Een bron van onzekerheid voor Hendriks, die al zijn hele leven hoort dat hij geen ‘echte man’ zou zijn. Die kwetsbaarheid siert de dappere jongeman en zorgt voor een interessante zoektocht naar of die titel het streven ernaar wel waard is. Leuk is zijn contact met de zaal, waaruit zijn ervaring in het improvisatieduo ‘bepert houdbaar’ (met Andries Tunru) duidelijk blijkt. Zijn vervelende oom twijfelde er ooit aan wie er zou winnen in

een gevecht op de dood tussen Hendrikx en een zwaan. Na het zien van *Who's the man* weten we inmiddels wel beter. De ongemakkelijke sfeer tussen mannen die elkaar voortdurend onzeker maken is het echte probleem; Hendrikx durft andere keuzes te maken en daaruit putten we hoop.

Valentina Tóth met *Wildbloei*

Zoals elk aanstormend talent stelt Valentina Tóth zich in haar cabaretdebuut voor aan haar publiek met een uitbreiding van haar festival-winnende programma. Ze geeft ons een inkijkje in haar jeugd, maar doet dat niet op een chronologische volgorde. Ze verpakt het in een ode aan de hysterische vrouwen die ze om zich heen zag en herwaardeert daarmee behendig deze beladen term. Het meisje van K3, de pianolerares, de schooljuf, de vrouwen uit de telenovela en ook zijzelf voldoet als 'hysterische vrouw'. Tóth deed wereldwijd podiumervaring op als concertpianiste, maar ontworstelt zich met de stap naar cabaret aan die internationale druk. Zelfs al bezweert ze ons keer op keer geen aria's te zingen en geen concerto's te spelen, we horen best wat achteloze voorbeeldjes, waardoor we een volledig beeld krijgen van het overweldigende talent van Tóth. Revue, cabaret, comedy en muziektheater: ze kan het allemaal.

De winnaar van de De Neerlands Hoop 2024 is:

Valentina Tóth met *Wildbloei*

De Poelifinario in de categorie Kleinkunst:

Drift van Elke Vierveijzer

Vierveijzer stapt vol innerlijke overtuiging uit de haar kenmerkende pleaserrol, waarvan ze heeft ontdekt dat deze haar langzaam maar zeker leegzuigt. Met zichtbare concentratie geeft de altijd-vriendelijke kleinkunstenares ruimte aan haar innerlijke frustratie. Gebruikmakend van gedecideerde bewegingen, een riem vol muzikaal wapentuig (+ hakbijl) en een rood-zwarte kleurcode laat ze zien wat onder de onschuldige oppervlakte broeit. In de voorstelling zijn geen uitstapjes of afleidingen van het thema, de zinderende onderstroom blijft intact. Met haar toewijding aan deze nieuwe rol durft ze ook mensen van zich te vervreemden. Muzikaal is ze een al even spannende weg op gegaan met treffende teksten die het publiek recht in haar ziel laat kijken. Ook wie zich niet herkent in het lot van de pleaser, kan zich laven aan de fantastische begeleiding van Michiel Wetzter, die zich een nieuw instrumentarium eigen heeft gemaakt en Vierveijzers liederen voorziet van een rijk en geladen geluid.

Kiki Schippers met band van Kiki Schippers

Schippers toont in haar nieuwe programma ruimhartig haar muzikale talent, gesteund door vier geweldige muzikanten en uitstekende muzikale arrangementen. In een aantrekkelijke zachtgele enscenering laten ze een mengeling horen van onder andere satire, romantische popmuziek en poprock met hitpotentie. Ook in haar boeiende en rake teksten wisselt ze kleine, persoonlijke liedjes af met stevige maatschappijkritiek op onder andere Tata Steel en de BoerBurgerBeweging. In een korte pauze blijkt ze een volledig nieuw lied op het lijf van haar publiek te kunnen schrijven. Tussendoor voert Schippers de voor haar kenmerkende ontspannen gesprekjes met het publiek om een vraag uit te pluizen rondom vrije wil. De breedte van het muzikale en spontane talent van Schippers moge duidelijk zijn – we zien aan dit theaterconcert dat ze een stijl heeft gevonden, waarin ze al haar talenten kan benutten. Ze geeft zich helemaal en is het stralend middelpunt in een muzikale oase.

Liefde, Dood & Taart van Peter van Rooijen & band

Al in de eerste zes minuten van *Liefde, Dood en Taart* blazen de onaangepaste Peter van Rooijen en zijn band de toeschouwers uit hun stoelen met een alles-in-één mini-rockopera over de neerwaartse spiraal van troostvoedsel, negatieve gedachten en vingerwijzen. In het stoere lichtontwerp schijnen de lichtbundels recht in je gezicht en trekken ze lange schaduwen over het podium. Met vier goed zingende muzikanten

en breed instrumentarium – van stevige gitaren en kazoo tot de kerkklokken van Gouda – presenteert Van Rooijen in deze laatste van zijn drieluik rondom *Liefde, Dood & ...* alleen maar hoogtepunten. De belangrijke rol van de band, die er als één mond een eigen mening over Van Rooijen op na houdt en de snelle opvolging van muzikale hoogstandjes vol zorgvuldige en creatieve arrangementen maken een voorstelling van Van Rooijen tot een unieke kleinkunstervaring. Ondertussen pluizen we met minimale gesproken tekst uit waar die deprimerende behoefte aan taart en troostvoedsel vandaan komt; een intrigerende rode draad.

De winnaar van de Poelifinario in de categorie

Kleinkunst 2024 is:

***Liefde, Dood & Taart* van Peter van Rooijen & band**

De Poelifinario in de categorie Entertainment:

Karma van Rayen Panday

De charismatische Rayen Panday sluit gemakkelijk vriendschap met de zaal, is een grootmeester in publieksinteractie en levert al jaren komische shows van hoog en consistent niveau. Mooi daarbij is dat deze zeer grappige cabaretier zichzelf met elk programma blijft ontwikkelen. Ten opzichte van zijn eerdere shows is *Karma* persoonlijker en volwassener met een sterke doorlopende lijn. Als veertigjarige denkt hij na hoe hij zijn levensstijl aan zou moeten passen om aan het eind met een positief karma uit te komen. Hierdoor is het serieuze onderwerp van de dood een prominente aanwezigheid in zijn programma. Hij werkt toe naar een liefdevol en gemeend eerbetoon aan zijn vorig jaar plotseling overleden regisseur Wimie Wilhelm, waarmee hij sinds 2008 al zijn programma's maakte, en aan zijn oma's, die elk op een andere manier dementerden. Hij laat zichzelf daarmee meer dan ooit echt zien op het podium.

Marmmer van Andries Tunru

Hebben we de komische drang van Andries Tunru te danken aan de intense 'vriend van zijn moeder'? Zes jaar lang ging het gezin gebukt onder de psychische mishandeling van een over-controlerende stiefvader met narcisme, borderline en smetvrees en hield de jonge scholier zich staande met humor. Nu de energieke cabaretier overweegt zelf vader te worden, zorgen de ervaringen uit dat vroegere gezinsleven voor tastbare zorgen. Dankzij zijn vrolijke associatieve vermogen slaagt Tunru erin deze op papier therapeutische avond luchtig en optimistisch te houden en zijn leed te relativiseren. Met indrukwekkende improvisatievaardigheden verzint hij ter plekke een lied over mensen in zijn publiek en met een prachtig lied over Culemborg weet hij te raken. Tunru heeft hierdoor een afwisselend en uitermate komisch programma afgeleverd met een originele doorlopende lijn en een prachtig slotbeeld.

Schau van Rundfunk

Met hun schrijnende absurdisme en onpersoonlijke, sketchmatige stijl zetten de twee jongemannen van Rundfunk al sinds 2015 het cabaretgenre op zijn kop. Ten opzichte van hun eerdere programma's laten ze uiterst uitgewerkte situaties zien met originele wendingen en slotzinnen die hele scènes een nieuwe energie en invulling geven. *Schau* loopt soepel en snel door, als een strak gemonteerde film, waarin over elke vlotte decor- en scènwissel is nagedacht. Nergens leren we het duo beter kennen; zij gaan op in hun personages. We kijken naar een bizarre en gevarieerde verzameling

figuren, die in hun persoonlijke onlogica toch iets herkenbaars dragen: onder andere maffioso Manke Mario, een toekomstig echtpaar op speeddate en elitaire types die nietszeggende influencervideo's en podcasts opnemen. Tom van Kalmthout en Yannick van de Velde opereren op een geheel eigen niveau en trekken daarmee een opvallend jonge en uiteenlopende groep fans naar de zaal.

De winnaar van de Poelifinario in de categorie

Entertainment 2024 is:

Schau van Rundfunk

De Poelifinario in de categorie Engagement:

***JALOEZIE IS EEN BITCH* van Kirsten van Teijn**

Kirsten van Teijn is een uitgesproken goede verteller, heeft een stevige podiumpresentatie en een duidelijke boodschap: ze wil polyamorie uit de taboesfeer trekken. Van *Jaloezie is een bitch* maakt ze een fluorescerend feest vol neonkleuren, gebracht in een killer outfit. Voortgestuwd door het lekkere techno-sounddesign van Jelle Bruinsma hypet Van Teijn je helemaal op voor een avondje stappen in de queerclub; niet voor niets trekt haar voorstelling zalen vol jonge mensen. Met haar verre van heteronormatieve verhaal wijst ze haar publiek de weg in de queerwereld met een herkenbare reflectie op jaloezie in een relatie – dat ligt natuurlijk niet alleen op de loer bij polyamoureuze stellen, maar ook in alle monogame relaties. In dit kwetsbare en tegelijkertijd ontzettend grappige verhaal blijken lessen uit de hondentraining verrassend toepasbaar op haar situatie.

***Makkelijk in de omgang* van Lisa Ostermann**

Met haar tweede programma is Ostermann in een grote sprong uit het hokje ‘aanstormend talent’ gesprongen en houdt ze zich gemakkelijk staande tussen de gevestigde cabaretnamen. Ze staat ontspannen, zelfverzekerd en met overtuigende humor op het podium. Het terugkerende onderwerp van de avond is haar angst voor de afkeurende toon van oude witte vrouwen in het openbare sociale verkeer en haar heimwee naar de rust en ruimte die haar oude witte oma haar als jonge nerveuze studiebol juist gaf. Binnen dit persoonlijke verhaal over de rol van prestatiedruk en faalangst in haar leven – overweldigend samengevat in de epische, gedanste rap-musical uitputtingslag ‘Lisa Fucking Ostermann’ – komen alle emoties voorbij. Ze behandelt onder meer gevoelens van rouw, maakt concrete R&B over goede seks en zingt met compassie voor een moeder die haar kind aan de jeugdzorg zal verliezen. Dankzij een inspirerend slot stuurt ze mensen niet mopperend over de staat van de wereld naar huis, maar met een opbeurend sprankje hoop.

***No Ponies* van Alex Klaasen**

Alex Klaasen is voor het eerst in lange tijd weer alleen op het podium – openhartig vertelt hij over hoe hij een aantal beklemmende angsten achter zich heeft gelaten. Die nieuwe rust staat hem goed. Ontspannen speelt hij met theaterwetten, repeteert alvast het eindapplaus vóór hij daadwerkelijk is begonnen, gelast een speciaal fotomoment in waarna de telefoons de tas in kunnen – de fotopreview is een grap op

zich. Met zijn gebruikelijke spottende houding weet hij creatief humor te putten uit op zichzelf al trending fenomenen zoals de dickpick en spoken word (vertolkt door een spook). Naast een serieuze boodschap over paniekaanvallen, mooi tot uiting gebracht in het fenomenale lied '152W96TH street' (Annie M.G. Schmidtprijs 2024), blijft de voorstelling hierdoor vrolijk en kenmerkend voor de revue-stijl van Klaasen. Ook rekt hij de grenzen van het cabaret weer ietsje verder op; met een kleine balletvoorstelling tegen het eind – die een ontroerende functie vervult in het geheel – en talloze kledingwisselingen laat hij zien hoe breed het genre ingevuld kan worden, met een originele, afwisselende voorstelling als gevolg.

***Wat Als* van Claudia de Breij**

Claudia de Breij levert al jaren voorstellingen van hoge kwaliteit en *Wat Als* is daarop geen uitzondering. Ze is eens niet versterkt door een band, er schuilt geen verrassingsact in de coulissen; het is hierdoor intiemer en komt dichtbij, vooral als De Breij zichzelf in kleine liederen begeleid op de gitaar. Ter compensatie genieten we van een droomdecor: een sprookjeskasteel van licht, dat een heerlijke trukendoos blijkt voor de enscenering. De burn-outperiode waar ze net uitkomt, vormt aanleiding voor veel rake en komische observaties dichtbij huis. Steeds komen we terug bij een vijfminutengesprek met haar huisarts. Ook al is ze minder gericht op actuele politiek en de waan van de dag, haar activisme is niet met de burn-out vertrokken. Sterker nog, tegen het eind van *Wat Als* laat ze haar gebruikelijke empathische, zachte hand achterwege en slaat een duidelijke, nodige en activistische toon aan om haar ervaringen, zorgen en frustraties over te brengen met verschillende relevante thematieken, zoals klimaatverandering, queerfobie en feminisme.

De winnaar van de Poelifinario in de categorie

Engagement 2024 is:

***Makkelijk in de omgang* van Lisa Ostermann**

De VSCD Cabaretjury 2023-2024 bestaat uit:

Cyanne Moe-Tjon (voorzitter) - hoofd artistieke zaken Theaters Diligentia en PePijn | **Joris Kemps** - directeur-programmeur Theater Hof 88 | **Rosalie Fleuren** - recensent Theaterkrant | **Luuk Adema** - programmeur Stadsschouwburg Utrecht | **Cherany Emck** - programmeur Flint Theater & Congressen | **Henk Talma** - programmeur Leidse Schouwburg en Stadsgehoorzaal | **Evert de Vries** - regisseur en oprichter Amsterdams Kleinkunst Festival.

